

Mano susitikimas su R. Mizara

Kai 1959 metais rašytojas Rojus Mizara važiuojo aplankyti savo tėviškės - Savilionų, jisai pirmiausia sustojo Makniūnuose. Ir nieko nuostabaus: čia jis lankė mokyklą, dirbo dvaro sode.

Radau R. Mizarą kolūkio kontoroje apsuptą kolūkiečių. Girdėjau, kaip jis kreipėsi į tuometinį „Tarybinio artėjo“ kolūko pirmininką V. Čebatorijų:

— Labai skubu. Norėčiau apžiūrėti sodą, po jį pasi-
vaikščioti.

Tuomet dirbau kolūkio sodininku. Be to, kaip vietinis gyventojas, gerai žinojau sodą ir su juo susijusius įvykius. O čia R. Mizara pridūrė:

— Kas gerai sodą žinote? Tarkime — R. Mizara. V. Čebatorijus ir aš — išėjome į sodą, kuris supo kontorą. Dar paklausiau, nuo ko pradėti. Juk Makniūnų dvaro sodas turėjo 10 hektarų plotą. Čia ne vien vaisiniai medžiai, bet ir liepų alėjos, keletas tvenkinėlių. Tai buvo sodas — parkas. Kadaise jį augino, puselejo ir Rojaus Mizaros rankos. Ėjome pro buvusio dvaro ponų namų likučius:

— Čia buvo „pakajai“. Jau 46-ji metai, kai čia buvau. Pradėjau nuo „valakų“ riestutų.

Nustebau, kad po tiek metų jisai taip gerai atminti pavadinimus vietos žmonių šneka. Pamaškinau, kad „valacki“ riestutai šaltą 1928-1929 metų žiemą iššalo, ju nebėra. O jis parodė ranką: — Jie va čia augo. Buvo dideli medžiai.

Taip, tai buvo dideli, gražūs itališki saldieji kaštainai. Ir aš prisimenu juos, valgiau riestutus nuo jų. Ir R. Mizara juos valgė. Apšukome tvenkinėlį ir artėjome prie liepų alėjos. Mačiau, kad R. Mizara jaudinasi. Ištraukia popirosą, užsiriško. Nesistebiu — po tiek metų kiekvienam taip būtų. Išpūstas dūmas sklaidėsi tarp obelių lapų ir nokstančių obuolių. Susitvardė.

— Sita alėja, būdavo, ponai vaikšto, — pasakoja jis. — O aš ją prižiūrėdavau, nušluodavau, smeliu išbarsydavau... Gražu čia buvo.

Kalba jau vėl plaukia energingai, bet popirosas po pakraščio. Kolūkio pirmininkas V. Čebatorijus tyli. Mažai ir aš kalbu. Užtat daugiausia kalba R. Mizara.

Man įdomu — Rojaus Mizaros nebuvau matęs, bet iš nuotraukų, laiškų ir raštų pažinojau nuo senų laikų, gerai sugyvenau su jo broliais, o ypač Povilu, kuris Jaujaikamyje gyveno. Povilas Mizara gaudavo visus jo raštus, „Laisvę“. Todėl dar „anais senais laikais“ buvau ne tik jo raštus, bet ir laiškus, broliui rašytus, skaitė (laiškai būdavo mašinėle spausdinti). Atsimenu, kaip jo brolis Povilas pergyveno, kai Rojaus buržuazinė Lietuvos valdžia ne-

silaido Lietuvon. Povilas labai norėjo jį pamatyti, bet nepavyko... Tasyk Rojus grįžo iš Tarybų Sąjungos pro Vilniaus kraštą. O 1948 metais Povilą su visa šeima nužudė banditai. Ir dabar Rojus man labai priminė savo brolių Povilą. Ir kalba tokia pati — mizariška.

Štai ir sodo pakraščius su aukštomis eglėmis, kurios, lygiomis eilėmis sustojusios, savo viršūnėmis dangų remia.

— Už to miško Savilionų? — Pakėlęs aukščiau smakrą, tarsi norėdamas juos pamatyti, užklausia R. Mizara.

Rodos, jutau, kaip jisai norėjo apglėbti ir gimtuosius Savilionis, kurių dar nematęs, ir tą mišką, skiriančią jį nuo gimtinės. Pradėdavo jo veidas. Sustojome sodo pakraščiu. O jisai ir pradėjo porinti apie savo jaunus dienas.

Už sodo sklypas žemės įsirišęs į kelią. Rojus Mizarą parodo ranka lauką ir sako:

— Jame prieš pirmąjį pasaulinį karą kukurūzus Muzerui auginau. Ravėjau, kaupiau. Geri užaugo...

Stebiuosi jo gera atmintimi. O jisai toliau kalba: — Rudenį, kai ant medžių obuolių nebelieka, dirbi ir užsimanai obuolio. Prištartini prie rūsiu, obuolių kvapas prie traukia, vilioja... Langai atdari, obuoliai ant lentynų išdėlioti... Paimk, kad nepasiekt! Tai aš sugalvoju — vinį lazdos galan įsikalau, bakšt, ir yra obuolys! Tą suvalgau, užsimanau ir vėl einu. Va per šitą langelį obuolius bakšnojau.

Mes vėl ant buvusios dvaro klombos. Jisai prisimena, kaip čia lankė mokyklą, kaip jam tuomet buvo gražu prie dvaro „pakajų“. Priešuje kolūkio kultūros namus. Prisirinko daugiau žmonių. Užiname. Prie mūsų prie bibliotekos vedėja J. Čebatorienė, sako, kad jo raštai labai žmonių skaitomi. R. Mizara tylėdamas pabučiuoja ją. Kolūkio pirmininkas kviečia rašytoją pasilikti pietė. R. Mizara atsisako, labai skubęs pas gimines. Sėda mašinon ir lekia į Savilionis. Dulkės ir senos liepos palydi jį.

...Kitą dieną mačiau, kaip lengva mašina lėtai važiuo atgal vieškeliu pro Makniūnų sodą, o R. Mizara, beveik iškišęs galvą, žiūrėjo į sodą, liepų alėjas...

V. Ulčinskas
Alytaus rajonas

Koventrio (Anglija) zoologijos sode paprastai ramus „Haris“ staiga sugriebe sargą ir su juo paniro į baseiną. Laimei, kitas tarnautojas, žinodamas kad begemotus buvo cirke, pradėjo šaukti, kaip kad darydavo dresiruotojas: — Prasižiok! Prasižiok! „Haris“ paskubomis atvėrė milžiniškus nasrus, ir sargas išsigelbėjo.

SPECIALIAI „LAISVEI“

Buvusiam užkampyje

Iglauka. — Kapsuko rajono Igliaukos apylinkės pirmojo Igliaukos kabinete yra nuotraukų rinkinys „Igliauka seniau ir dabar“. Nuotraukos ryškiai atspindi pasikeitimus, kurie per pastarąjį penkmetį pažėnkinę Igliauką. Praeitais — vis labiau į žemę smengiančios lūšnos, dabartis — šviesūs, erdvūs, daugiaaukščiai pastatai. Ir ne tik daugiaaukščiai. Kadaise buvęs užkampis, kuris buržuazinės Lietuvos metais garsėjo namine degtine, atlaidais ir muštynėmis, tampa pramoniniu apylinkės centru. Praėjusiam penkmetyje žengti pirmieji žingsniai į tokios Igliaukos ateitį.

Kai anksčiau Igliauką paprasčiausiai apibūdinti paprasčiausiai pasakoti, kuo pačiuoše Igliauką pastarasis penkmetis, netgi jis, vyriausias vietinės valdžios atstovas, suabejojo, ar neraišlys iš atminties vienas ar kitas objektas.

Pirmiausia, kuo dabar garsus buvęs užkampis, tai — Ežerėlių durpių įmonės Palių cechą arba, paprastai tariant, durpynas. Šis penkmečio naujagimis iš esmės ir nulėmė Igliaukos dabartį, o dar labiau lems jos ateitį. 1966-aisiais kaip tik ir buvo pagaminta pirmoji durpių gamintoja — 13 tūkstančių tonų durpių kraiko. Penkmečio antraisiais jau buvo paruošta 82 tūkstančiai. Pirmą — 147,2 tūkstančių tonų durpių kraiko. 540 hektarų pelkiu. Gasdinius žmones gyvatėmis ir akivaromis, tarnaujančias žmones. Durnės iš čia pabėgė net šešių rajonų ūkiai. Durpių gamintojams kasmet ateina į talka įvairios, neseniai pastatytos naujos gyvenvietės dirbtuvės, kuriose yra dušai, baidarai, įrengti poilsio kambariai. Čecho teritorijoje iškilusi katilinė anšildo visus naujosios Igliaukos skaitomus. Ir tarne ir tris daugiaaukščių namus, kuriuose įrengta daugiabučių apartamentų butų. Daugiau kaip 53-ųjų metinių išvakarėse atvėrė duris vaikų darželis-lopšelis, talpintis 46

mažuosius auklėtinius. Apie durpių gamintojų šio kabinete papasakojo gamybos meistras Liudas Virbickas. Jis pasakė, kad dar daugiau naujų žadų naujas penkmetis. Artimiausiais metais turi būti rikiuotė pusbriekė gamybos įmonė.

Igliaukoje pastatyta vidurinė mokykla, ir prie jos „Darbo“ kolūkis įrengė sporto salę, kuri pritaikyta spektakliams ir koncertams. Štai ką pasakoja vidurinės mokyklos direktoriaus pavaduotojas Kazys Balickas:

— Ir mokiniams, ir mums, mokytojas, naujosios mokyklos atidarymas buvo didelis šventė. Dabar ją lanko 407 „Darbo“ ir aplinkinių kolūkių kolūkiečių vaikai. Daug malonumų suteikia naujoji sporto salė, kurioje statybai lėšas paskyrė „Darbo“ kolūkis. Labai dažnai joje matome Kauno, Šiaulių ir kitų respublikos teatrų spektaklius.

Kazys Balickas ne tik mokytojas. Jis — didelis meno savijėklos entuziastas. Vadovauja chorui, vaidina dramose ratelyje.

Dar daug gerų dalykų yra Igliaukoje. Igliaukiečiai džiaugiasi, kad atvėrė duris buitini aptarnavimo paviljonas, kur dirba batusiuvai, kirpėjai, siuvėnai, pastatytas pirtis-skaldykla. Dabar atėjo eilė avinčių linėms tvarkyti, kurių neužleis būsiantis turti. Joie atsirado vietos ne tik avinčių linėms tvarkyti, bet ir bibliotekai, ir paštui.

Dar ne taip seniai Igliauka skendėjo purvne. Net ir dainos buvo kuriamos apie Igliaukos purvą... Šiandien ir jam padarytas galas: nuo nat plento per miestelį veda asfaltuotas kelias.

Štai kokias naujoves Igliauka atnešė tarybų valdžiai. Kadaise buvęs užkampis tano judriu Kapsuko rajono kampeliu, kurio ateitis bus dar gražesnė ir džiugesnė.

J. Andriuskevičius

A K M U O

Kelk! Kelk! Kelk! — pažadina akmenį
Skulptorius kalto dūžiais.
Kelk, daug apsaugyk — juk tu atmeni
Vaikystę mano žemės.

Ledynų mėtymas ir vėtytas,
Galulauky praustas,
Išmoka už kaitus su vėtroimis
Ir piemenį priglausti.
Draugu buvai tu man pavojuose —
Dabar guli muziejuose.
Nusilinko man plaukai visai beveik,
O tu — apsamanojai.

Akmuo pakluso kaltui skulptoriaus
Ir pats kalbėti išmoko.
Išmoko juoktis, verkėti aikštėse
Ir miniai įsakyti.

Jis skulptoriaus siela alsuokamas

Mane kasdieną klausia:

Ar širdį aš turiu krūtinėje,

Ar akmenį kiekiausia.

V. Z.

Istoriniai JAV gimtadieniai

Kas metai JAV minimi Jurgio Vašingtono ir Abraomo Linkolno gimtadieniai. Jie abudu gimė vasario mėnesį, bet skirtingais metais. Jūs minite, nes jų vardai susiję su mūsų šalies istoriniais lūžiais, revoliuciniais perversmais. Jurgis Vašingtonas, gimęs 1732 metais, vadinamas net JAV tėvu. Jis vadovavo kovai už sukuriamą Šiaurinės Amerikos kontinentinę naujos nepriklausomos valstybės. Po revoliucijos, kai britų armija buvo išvyta, Vašingtonas 1789 metais tapo pirmas naujos valstybės, JAV prezidentas.

Abraomas Linkolnas gimė 1809 metais — 77 metams praėjus po Vašingtono gimtadienio. Linkolnas, kaip kovotojas už laisvės idealus, 1860 metais tapo šiuo kolūkių kolūkiečių vaikais. JAV prezidentas. Vašingtonas ir Linkolnas tapo mirtinai giminėmis. Jie abu mirė dėl to, kad jie vadovavo tai kovai, kuri tuo metu istoriškai buvo pažangi. Apie šiuo didžiųjų reikšmę visuomeninėje kovoje plačiai kalba istorija ir biografinės knygos.

Jie gyveno ir kovojo skirtingose epochose. Vašingtonas vedė į kovą Amerikos sukilusią laudį prieš monarchinę Britaniją, kuri buvo okupuojusi visą šiaurinę Ameriką žemyną. Linkolno kovą buvo klasinė, už vergijos pašalinimą — prieš savos šalies vergvaldžių klavimą. Šis esmės ir piktvaris buvo — buržuazinės valstybės ir žmogaus individualybės laisvė. Išnaudotojiška kapitalistinė sistema pašalino neliesta. Vergai (negerai), kaip ir gyvuliai, buvo turtingųjų nuosavybė — jie juos mirko ir pardavė.

Veru išlaisvinimas vergvaldžiams reikėdavo didesnę savo nuosavybę. Tad jie ir stoji su ginklu į kovą, sukėlė civilį karą, kuris truko nuo 1863 iki 1865 metų.

Tačiau vergvaldžiai kara pralaimėjo — Linkolno teikimo kova laimėjo. Pralaimėjo civilio karo fronte, rasisai griebėsi teroro priemonių. Jie organizavo slapta Ku Kluklano gaujas, kurios smalavo, plakė ir žudė juos žmones. Jie bandė naudotis laisvės principais, reikalavo pilietinės lygybės.

Reakcinė spauda ir mokykla vieton humanistinių Linkolno idealų, propagavo ir dabar tebeproneuoja rasisistinio teroro nuosavybę. Jie padėjo didelių kultūrinių žmonių sluoksniuose. Anuo metu, teroristas aktorius John Booth šautuvo kulka nužudė Linkolną. Linkolno tragedija, žinoma, buvo planuota ir organizuota vien politiniais, bet ir rasisistinėmis motyvais. Tokie psichiniai ligoniai apšauktoja ir vėkditoja. Geriausias iš jų matome dabar Indokinijoje. Juk Vietnamo šiaudien nėra išgydyta daug tokių pat valstybių

apsisprendimo principus, už kuriuos prieš 200 metų kovojo amerikiečiai. Skirtumas tik pavadinime — amerikiečiai žudė iš Europos atklydusius, o vietnamiečiai dabar žudo atvykėliai ginkluoti amerikoniai. Vadinasi, imperializmo principas yra ta pati visuose amžiuose ir visose kalbose.

Nuo Linkolno vergijos „Paliuosavimo Proklamacijos“ paskelbimo praėjo 108 metai. Tai buvo tuo metu didelis laimėjimas darbo klasei. Tuo laikmečiu ir Europoje Karolis Marksas kūrė revoliucinio socializmo principus. Linkolnui laimėjus rinkimus į JAV prezidento postą, Marksas jam rašė: „Sveikiname Amerikos liaudį... mirtis vergijai... Europos darbininkai instinktyviai pajuto, kad žvaigždėta-dryžuota vėliava atstovauja jų klasės likimui“.

Marksinis teorijos kūrėjas taip pat rašė, kad Linkolnas vadovavo kovai už „retėžais surašintos rasės išliuosavimą ir pasaulio pertvarkymą“. Pats Linkolnas irgi sakė: „Darbas yra pirmasis ir nepriklausomas nuo kapitalo. Kapitalas yra tik darbas, bet karą jis plečia į visą Indokiniją. Iš Pietinio Vietnamo agresija metė į Kambodiją, o dar didesnę agresiją vykdo dabar Laosas. Grąsina su invazija Šiaurės Vietnamo Demokratinės Respublikai. Tai tragiški kėsai, III pasaulinio karo pavojus didėja. Tarybų Sąjunga, Kinija ir kitos socialistinės šalys smerkia JAV agresiją Indokinijoje. Kilus pasauliniui karui, moderniausi atominiai ginklai gali sunaikinti mūsų žemės visą gyvybę ir augmeniją. Tad taikos klausimas šiandien yra ne kurios grupės ar partijos reikalas, bet viso pasaulio žmonių. Jų didelis rytas gali pašalinti pasaulinės tragedijos pavojų.“

V. Bovinas

SUNYS SU DVIEM ŠIRDIMIS

San Paulo (Brazilija) universiteto medicinos mokykloje dr. E. Cerbinis išbandė naują širdies perkėlimo šunims metodą: nepašalinant pirmosios, buvo perkelta ir prigydyta antra širdis.

Antroji širdis patalpina laisvosios pleuralinės ertmės viršūnėje, o plaučių arterijos ir abiejų širdžių aortos sujungiamos. Be to, kairieji abiejų širdžių prieširdžiai dirbtinai sujungiami vamzdeliu iš teflono. Perkelta širdis palengvina gyvūno įgimtos širdies darbą, išpumpuodama iš prieširdžio kraują, kuris susilauko prieširdyje dėl nepakankamo kairiojo skilvelio darbo.

Abi širdys susitraukinėja nepriklausomai viena nuo kitos ir netrikdo kraujo apytakos.

Kaip yra su jų "meile žmonėms"?

Šiuolaikiniai teologai mėgsta šlovinti krikščionišką "humanizmą," "meilę žmonėms." Bažnytininkai atkakliai įtikinėja, kad ne tik dangiskąją, bet ir žemiškąją laimę galima pasiekti tik laikantis "evangelijos įsakymų." Jie netgi bando įrodyti krikščionybės ir komunizmo "giminystę." Sakysim, stengiasi įteigti, kad komunistinės moralės principai: "Žmogus žmogui — draugas, bičiulis ir brolis!" pirmą kartą paskelbęs... Jėzus Kristus, kad šis principas analogiškas krikščioniškajam priesakui "Mylėk savo artimą, kaip pats save."

— Jei mūsų religijos kūrėjas, — sako jie, — liepia mylėti kitus žmones, kaip save, tai, suprantama, krikščionio požiūris į kitus žmones turi būti labai geras, humaniškas.

Argi iš tikrųjų taip? Veliams žinoma: viskas, dėl ko kovojo ir kovoja komunistai, tarnauja žmogui, jo gerovei. Čia glūdi didis marksizmo — leninizmo humanizmas. Krikščioniškasis mokymas apie "meilę žmonėms" neturi su juo nieko bendro. Kai komunistai kalba apie žmonių brolybę ir draugystę, jie turi galvoje klasės brolius — darbo žmones. O kapitalistai, išnaudotojai — jų priešai. Požiūris į juos kaip į brolius jamzinti išnaudotojišką santvarką, įgalinančią sauželei turtuolių engti plačias liaudies mases.

Krikščionybė žmones skiria ne pagal klasinį principą, bet pagal jų požiūrį į religiją. Jei tu tikintis krikščionis — tu "brolis Kristuje," "artimas." Jei tu esi kitos religijos, o tuo labiau, jei visai netiki į dievą, apie jokią brolybę negali būti kalbos. Išėina, kad kapitalistai ir dvarininkai, kurie laikosi krikščioniškos religijos, yra tikinčiųjų darbininkų ir valstiečių "broliai," o darbo draugai ateista — jų priešai.

Ar bereikia įrodinėti, koks reakcingas ir kaip kenkia šviesesnei darbo žmonių atčiai toks visuomenės skirtumas? Jis yra sukelęs begalę religinių karų, kraujo praliejimų, žydų pogromų. Net mūsų šalyje krikščioniškasis žmonių skirstymo principas sėdų tik nesantai — tarybiniai žmonės at-eistai ir nuoseklūs krikščionys negalėtų laikyti vieni kitų "broliais."

Religijos propaguojamos "visuotinės meilės" klasinė esmė vaizdžiai atskleidė savo žinomajame straipsnyje "Su kuo jūs, "kultūros meistrai?" M. Gorkis. Jis rašė:

"Priekaištaudami, kad aš "skelbiąs neapykantą," jūs man patariate "propaguoti meilę." Jūs, tur būt, manote, kad aš galiu mokyti darbininkus: pamilkite kapitalistus, nes jie čiulpia jūsų jėgas, pamilkite juos, nes jie bergždžiai naikina jūsų žemės lobius, pamilkite žmones, kurie eikvoja jūsų geležį gaminti pabūklams, žudantiems jus pačius, pamilkite niekšus, dėl kurių jūsų vaikai dvesia badu, pamilkite tuos, kurie jus žudo dėl savo ramybės ir sotumo, pamilkite kapitalistą,

nes jo bažnyčia laiko jus obskurantiškumo tamsoje."

Mūsų humanizmas nėra aklas, kaip krikščioniškoji "meilė žmonėms." Kartą sakoma evangelijoje, prieš Jėzus Kristus priėjo apaštalas Petras ir paklausė, kiek kartų galima atleisti žmogui? Kristus atsakė: reikia atleisti iki 77 kartų. Bažnytininkai labai mėgsta remtis šiais žodžiais, kurie būk tai liudija meilę žmonėms. Mes, sako jie, neprisimename nuoskaudų, atleidžiame jas, mums svarbiausia — meilė.

Pagaliau, ir evangelija reikalauja: "Mylėkite savo priešus, laiminkite prakeikčiusius jus, dievinkite nenekiančius jus ir melskitės už skriaudžiančius jus." Tačiau ne pro šalį pabrėžti, kad patys bažnytininkai niekada nesilaikė šių religijos reikalavimų. Istorija rodo, kaip žiauriai jie persekiojo savo priešinius, fiziškai susidorojo su jais, pūdė kalėjimuose, degino laužuose.

Tačiau pabandykime įsivaizduoti, kad šie principai nuosekliai įgyvendinami. Nusikaltėlis, sakysim, žudo, plėšia, vagia. o jam, pagal krikščioniškąjį mokymą, reikia nuolat atleisti. Geras būtų gyvenimas žmogžudžiams, plėšikams, prievartautojams, vagims, chuligams, ar ne tiesa? Užtat didžiai daugumai garbingų žmonių būtų visai liūdna. Kur gi čia humanizmas ir meilė žmonėms? Mes anaipol ne už žiaurumą. Tačiau ir ne už tai, kad viskas būtų atleidiama. Nusikaltėliai pas mus susilaukia užtarnautos bausmės, ir daroma tai tikrojo humanizmo vardan.

Krikščioniškoji "meilė žmonėms" turi dar vieną išvirkščią pusę. Tikintysis privalo labiau už viską pasaulyje mylėti dievą. Vadinasi, jo pilietinės, šeimyninės ir visuomeninės pareigos yra mažiau svarbios. Mato evangelijoje skaitome grėsmingus Kristaus žodžius: "Manęs vertas tik tas, kas ims neapkęsti savo tėvo ir savo motinos, savo brolių ir seserų, visų artimųjų vardan manęs." Štai kokia toji dievo "meilė"!

Taigi, krikščionybė ragina mylėti visus be išimties žmones: dirbančiuosius ir išnaudotojus, garbingus žmones ir nusikaltėlius, kovotojus už taiką ir karo kurstytojus, draugus ir priešus. O labiausiai — mylėti dievą, dėl kurio galima neapkęsti netgi pačių brangiųjų ir artimiausių žmonių.

Tokia "meilė žmonėms" neišlaiko jokios kritikos. Tikroji meilė žmogui gali būti tik klasinė. Ji reikalauja aktyviai kovoti prieš viską, kas kliudo atsiskleisti geriausioms dvasinėms ir fizišioms žmonių savybėms. Komunistinė moralė reikalauja: "Viskas žmogui, viskas vardan žmogaus!" Mūsų humanizmas — tai tikras žmonių orumo ir kolektyviškumo jausmą, pasitikėjimą savo jėgomis, įkvėpimą žmones didingiems žygiams vardan komunistinio idealo.

A. Čertkovas

Iš Sūduvos muzikinio gyvenimo

Sūduva — Lietuvos aruodas, čia pačios derlingiausios, geriausios žemės. Anksčiau mažai sistemingai tyrinėta, Sūduva dabar pažadu ima atskleisti savo paslapčių skraistį ir tarybiniams žmonėms rodyti savo praeitį, savitą kultūrą.

Kadangi istorijos eigoje Sūduva keletą kartų keitė savo valdonus, todėl tai ir atsispindi žmonių charaktere. Sūduviečiai (buvę suvalkiečiai) yra nepatiklūs, atsargūs, bet, jei ką gerai pažįsta, su kuo susibūliauja, pasidaro labai nuosirdūs, vaisingi.

Sūduvos krašte buvo ir yra keli stambūs centrai, vaidinę didelį vaidmenį gyvenime. Tai Prienai, Marijampolė (Kapsukas), Kėlnavarija, Vilkaviškis, Sakiai.

Apie Kapsuką

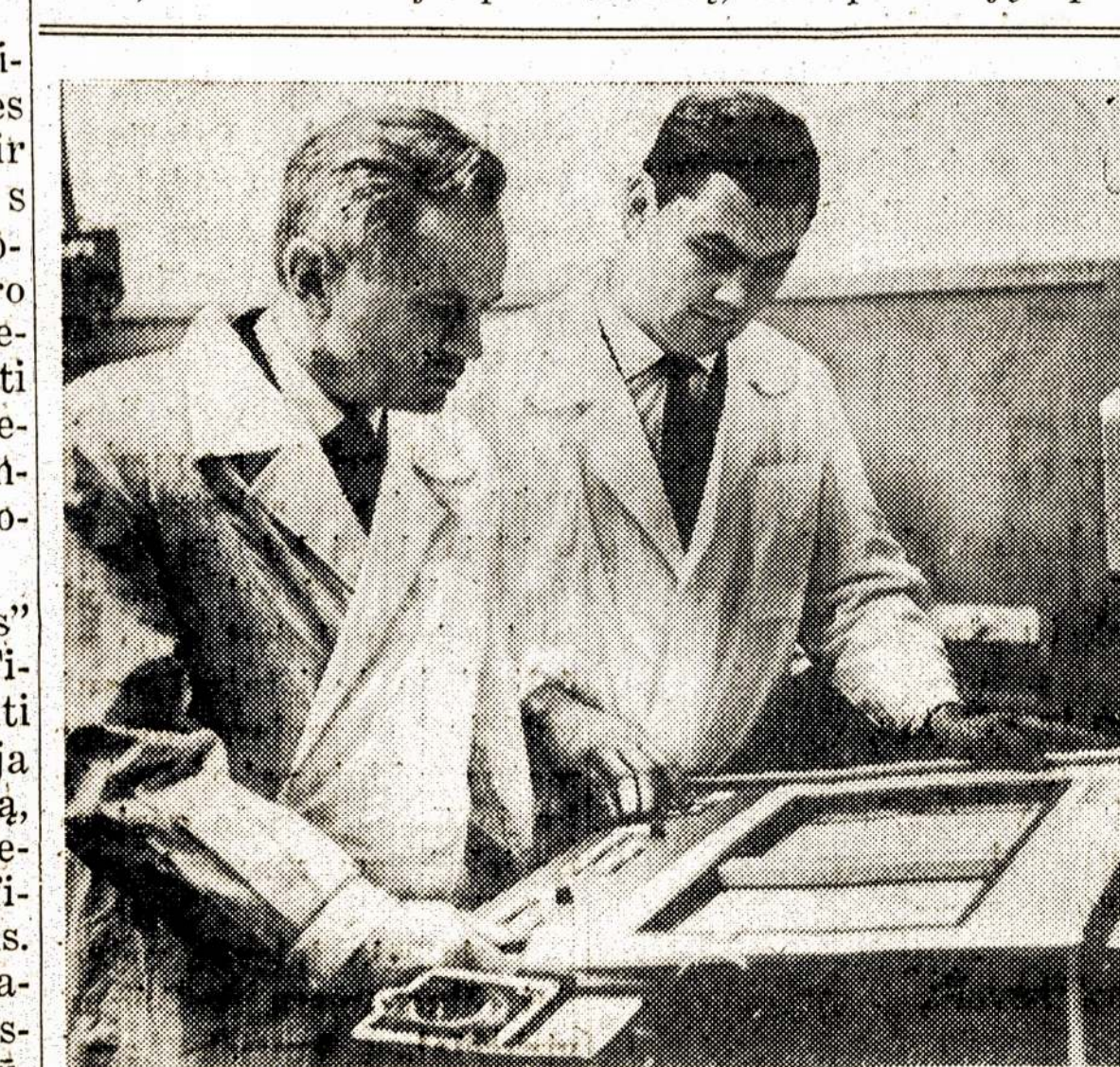
Vienas pačių žymiausių Sūduvos kultūros, švietimo, revoliucinių centrų yra Marijampolė. Ji anksčiau, Marijampolė (Kapsukas), Kėlnavarija, Vilkaviškis, Sakiai.

Miestui 1972 metais suėis 180 metų, skaitant nuo 1792 metų, kai Marijampolė buvo suteiktas herbas. Pats ankstyviausias Marijampolės laikotarpis dar nėra pakankamai ištirtas, nes praužusių sukilimų, dviejų pasaulinių karų audros sunaikino visus archyvus, ypač marijonų vienuolyno. Anksčiau, neskaitant J. Totoračio kapitalinio veikalo ir "Sūduvos — Suvalkių istorija," specialių tyrimų nebuvo daroma.

Sūduvos sūnūs

Žymiai daugiau žinių apie Marijampolės muzikinį gyvenimą turime iš 19 amžiaus, kai prasidėjo tautinio atgimimo sąjūdis, kuriame labai svarbų vaidmenį suvaidino ir Sūduvos krašto sūnūs. Prisiminkim V. Kudirką, J. Basanavičių, Pr. Vaičiūną, V. Mickevičių-Kapsuką, Z. Aleksa-Argarietį ir kt. Juk tai buvo Sūduvos vaikai.

Zinoma, sūduviečiai, mėtyti ir vėtyti prie įvairių valdonų, būdami praktiško proto, daugiau veržėsi į tikslius mokslus. Tačiau nevo tėvo ir savo motinos, savo brolių ir seserų, visų artimųjų vardan manęs." Štai kokia toji dievo "meilė"!

Kauno politechnikos instituto tekstilės technologijos katedros tekstilės tyrimo laboratorija atlieka audinių mechaninius tyrimus. Čia mokslininkai ieško būdų medžiagų patvarumui padidinti.

Nuotraukoje: tekstilės technologijos katedros vedėjas profesorius A. Matukonis (kairėje) ir vyr. dėstytojas R. Čiukas prie audinių tyrimo aparatūros.

A. Tumėno nuotrauka

mas pasaulinis karas sugriovė visus planus.

Buržuaziniams metais, išgalėjus klerikalams, "Gabi-jos" veikla apmirė, sustingo, o vėliau ir susilikvidavo.

Ir kiti darbuotojai

Šiuo laikotarpiu Marijampolėje didelį vaidmenį vaidino muzikas J. Kamaitis (1893-1957). Baigęs Varšuvos ir Leipcigo konservatorijas, jis nuo 1923-4 metų gyveno šiame mieste, dirbdamas gimnazijoje, mokytojų seminarijoje, vadovaudamas chorams, varkaninams muzikos kursams. 1929 m. išleido "Dainas chorui."

Nuo 1939 m. rugsėjo 1 d. i seminariją atėjo dirbti ir kitas pritykęs muzikantas, pirmos dainų šventės 1924 m. Kaune dalyvis K. Gurevičius.

Ant šių dviejų muzikantų pečių pirmaisiais tarybiniais metais ir pokario laikotarpiu gulė visos pagrindinės muzikinės veiklos krūvis.

Nurimus karo aidams, pasibaigus atkakliai klasių kovai muzikinis gyvenimas Kapsuke pamažu įėjo į normalias vėžes.

Muzikos mokykla

Tebedirbo senieji muzikai, o jiems į talką atėjo 1955 metais įsisteigusi septynių vaikų muzikos mokykla, suvaidinusi ir tebevaidinanti didelį vaidmenį miesto muzikiniame gyvenime. Pirmaisiais metais buvo penki dėstytojai: R. Štaraitė, E. Stalioraitienė, V. Burinskas (dabartinis direktorius), V. Gulmanas ir V. Virbickas. Priimta 60 mokinių. Šiuo metu yra 20 dėstytojų ir 230 mokinių.

Susiorganizavo mokytojų klubas, prie kurio veikė choras (vad. K. Knoras), fortepijoninis trio (G. Butkevičienė, J. Butkus, V. Gulmanas), orkestras (vad. K. Gurevičius). Klubas vėliau dėl įvairių priežasčių susilikvidavo, bet kolektyvai liko gyvuoti ir koncentruoti ir jie dar gana ilgą laiką džiugino klausytojus.

Mūsų dainų šventės

Dainų šventės, kurios tęsė mūsų pirmtakų tradicijas, Kapsuke pasidarė labai populiarios. Greta senų veteranų pasirodė ir nauji dirigentai, tai J. Počius, A. Šmulskštys, A. Užėla, K. Knoras ir eilė kitų, kurie tikrai įdėjo daug pastangų išjudinant Sūduvos muzikinį gyvenimą.

Kapsuko berniukų choras "Vyturėlis," kuris pavasarišvęs savo dešimtmetį, yra pajėgus kolektyvas, sėkmingai gynęs Kapsuko vardą įvairiose varžybose. Choro vadovas A. Užėla yra visko nors naujo ieškantis Vilniaus Valstybinės konservatorijos absolventas.

Vyrų choras

Didelį vaidmenį miesto ir rajono gyvenime atlieka ir Kapsuko pedagoginės mokyklos dėstoja K. Knoro sukurta cukraus fabriko pavyzdinis vyrų choras "Garsas." Meno savišvilos žymėnas K. Knoras, atlikęs sunkiausią organizacinį darbą, vėliau perdavė kolektyvą naujiems muzikams, o pats ėmė vadovauti buitinio aptarnavimo kombinato chorui, su kuriuo tebedirba ir dabar.

Didelį poveikį estetiniam ir meniniam kapsukičių

Florida auga -- pučiasi

Floridos citrusų sodai duoda milijonus dežių apelsinų, citrinų ir greipfrutų rinkai kiekvieną metų, ne tik Amerikos, bet ir užrubežį. Siemet daug sodų palietė šalnos, ir sunaikino ne tik vaisius ant medžių, bet ir medžius sušaldė. Didelis nuostolis savi-ninkams. Tačiau, tai ne pirmas kartas, ir dėl to Florida mažai pajaus.

Florida pagarsėjusi savo pusiau tropišku klimatu, pamariais, maldynėmis, švairiu kaip perlas smėliu, kur patraukia milijonus atostogautojų. Žiemos metu čia atvyksta senesnio amžiaus žmonės (pensininkai) praleisti kelius mėnesius, o vasarą atvyksta jaunoji karta, gavusi atostogas kelioms savaitėms. Atvyksta pasidėginti saulės kaitroje ir palaukioti suriame Atlanto ir Meksikos užlajos vandeninyje. Jie (su savo vaikučiais) užpildo hotelius, motelius, ir stato palapines prie pajūdinių.

Floridoje duodavo dar ir šiokių tokių palengvinimų neturtingiems žmonėms. Čia tik tie moka mokesčius-tak-sus, kurie jau turi turto virš \$5,000. Turintieji mažiau nuosavybės negu čia minėta suma, nuo mokesčių paluosuoti. Tačiau, Floridos seimelyje jau kyla klausimas ne tik apdėti mokesčiais kalbamus neturtinguosius, o dar ir įvesti patvarkymą, kad kas neturi pasirodyti \$7,000, tam nedaleisti Floridoje įsikurti. Geriau sakant, jis čia nepageidaujamas.

Floridos rytinė dalis prie Atlanto kraštų, kaip ir vakarinė dalis prie Meksikos užlajos, tirštai apgyventa, o tik viduryje valstijos — toliau nuo vandenų — dar yra dideli plotai neapgyventi. Bet ir tas jau keičiasi. Pastaraisiais metais, čia iš Kentucky valstijos atsikėlė bėglių (reisinių) arklių augintojų. Jie įsigijo šimtus tūkstančių akierių žemės arti Ocala miestelio (pačiame viduryje valstijos), apsitvėrė aukštomis puoš-

išprusimui daro ir nuolatinių LTSR Valstybinės filharmonijos koncertai, teatrų gastrolės, svečių iš kitų respublikų pasirodymai. Reikia pasakyti, kad Vilniaus labai patenkintas Kapsuko auditorija ir noriai važiuoja su koncertais.

Už didelius nuopelnus mokytojams J. Kamaičiui ir K. Gurevičiui buvo suteikti garbingi LTSR nusipelnusių mokytojų titulai.

Taip maždaug atrodo Kapsuko muzikinis gyvenimas. Žinoma, aš čia nepaliečiau vidurinių, pedagoginės, kultūros mokyklų, tolimesnių vietovių muzikinio - kultūrinio gyvenimo, nes išėitų gana solidžios apimtys darbas ir laikraščio skiltyse neišsistektų.

Paragininimas

Būčiau labai dėkingas, jei vyresnės kartos laisviečiai, ypač kilę iš Marijampolės, pasidalintų savo prisiminimais apie seniausius laikus, gal yra buvusių "Gabijs," "Šviesos," "Žilkoletyva" naujiems muzikams, o pats ėmė vadovauti buitinio aptarnavimo kombinato chorui, su kuriuo tebedirba ir dabar.

Didelį poveikį estetiniam ir meniniam kapsukičių

niomis tvoromis, kur ark-liai liuosai ganosi. Rodosi, tas apylinkės nesugadino, o dar papuošė. Tie tūkstančiai akierių žemės, kuri mažai kam buvo naudinga, šiuo laiku auklėjant šiuos ypatingos veislės gyvulius, neš didelį pelną. Dalis to pelno bus ne tik tų arklių savininkams, bet ir apylinkė, valstijai.

Šiuo laiku čia dar ne pilnai įsikūrė Walt Disney Land. Tai bus Valto Disnejaus parkas, kuris vadinsis Atostogų karalyste (Vacation Kingdom) pačiame viduryje Floridos, ne toli Orlando, kiek toliau į Tampa ir į St. Petersburg, šis Walt Disney Park bus baigiamas ir atidarytas ateinančio spalio mėnesio pradžioje. Šiuo kartu čia dirba 7,000 darbininkų statyboje, o kada jau viskas bus baigta, tai čia bus reikalinga 6,500 nuolatinių darbininkų aptarnauti svečius ir švarą išlaikyti.

Šiam dideliame užvedimui įkurimui tokio parko Walt Disney mirdamas paliko \$300,000,000. To fondo vedėjai nieko nelaukdami W. D. testamentą išpildys. O tai didelis indėlis į Floridos prestižą.

Lietuvos rašytojas Juozas Baltušis parvykęs iš JAV į Lietuvą, labai vaizdžiai rašė apie tokį pat Valto Disnejaus parką Kalifornijos valstijoje. "Įžengus pro vartus, akys suraibsta nuo begalybės spalvų, įvairiausių pastatų, įrengimų. Pirmu žvilgsniu ne aprėpsi Disneilendo. Jo apimtis — ne viena dešimtis kvadratinų mylių"... Jo manymu, tai didelis svarbos kuriozas, kurį Amerika privalėtų gerbti.

Yra pamato manyti, kad Floridos Disneilendas bus turtingesnis vaizdais ir parankumais, nes prie jo labai stropiai ruošiamasi.

Dzūkėlis

Providence, R. I.

Amerikos Lietuvių Piliiečių Pašalpos Klubas gegužės 16 d. laikė 57-tąjį metinį banketą klubo salėje, 475 Smith St. Banketas buvo surengtas klubo nariams ir jų šeimynoms.

Kadangi A. L. P. P. Klubas randasi gerame stovyje, tai visos banketo išlaidos buvo padengtos iš klubo kasos. Valgių, alučio ir tvirtiesnių gerimų kiekvienas galėjo pasitarnauti, kiek širdelė troško.

Meninę programą atliko moterų sextetas iš New Britain, Conn., vadovaujant muzikui Beinorui. Sudainavo apie dešimtį trumpų liaudies dainelių. Sudainavo sklandžiai ir jausmingai, už ką publika padėjo atsistojimu ir gausiu plojimu.

Po valgių ir dainų sekė šokių muzika. Kas norėjo ir sveikata leido, galėjo smagiai pasišokti.

Klubo sekretorius W. Kachienas atidarė programą, pasveikino svečius, kurių buvo pilnutėlė salė, ir pakvietė klubo pirmininką Juozą Vaitonį, tarti keletą žodžių apie klubo veiklą.

Diena buvo lietinga, bet svečiai, susirinkę gražioje salėje, linksminosi ir nekreipė dėmesio į ūkanotą, debesuotą, lietingą orą.

Brūnūs S.

V. Gulmanas